

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Фізичний факультет
Кафедра теоретичної фізики імені професора Івана Вакарчука

Затверджено

На засіданні кафедри теоретичної фізики
імені професора Івана Вакарчука
фізичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 5 від 09.02.2023 р.)

Завідувач кафедри _____ професор В. М. Ткачук

Силабус
з навчальної дисципліни
«Світова писемна традиція: становлення, розвиток і сьогодення»,

Львів 2023

**Силабус курсу «Світова писемна традиція: становлення, розвиток і сьогодення»
2023–2024 н.р.**

Назва курсу	Світова писемна традиція: становлення, розвиток і сьогодення
Адреса викладання дисципліни	вул. Драгоманова, 12, 79005, м. Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	фізичний факультет, кафедра теоретичної фізики імені професора Івана Вакарчука
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Усі (дисципліна вільного вибору, цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки)
Викладач дисципліни	професор кафедри теоретичної фізики імені професора Івана Вакарчука, д.ф.-м.н., проф. Ровенчак Андрій Адамович
Контактна інформація викладача	andrij.rovenchak@lnu.edu.ua ; andrij.rovenchak@gmail.com https://physics.lnu.edu.ua/employee/rovenchak-a-a
Консультації з курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій та семінарів (за попередньою домовленістю). Також можливі консультації через електронну пошту або он-лайн засобами Zoom, Microsoft Teams, Skype.
Сторінка курсу	https://physics.lnu.edu.ua/course/svitova-pysemna-tradytsiia-stanovlennia-rozvytok-i-sohodennia-dvv
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Світова писемна традиція: становлення, розвиток і сьогодення» належить до дисциплін вільного вибору (цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки) і розрахована на слухачів усіх освітніх програм Львівського національного університету імені Івана Франка освітнього рівня бакалавра. Її викладають у IV семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Курс охоплює такі теми: формування засобів візуального спілкування; типологія систем письма; писемність у Месопотамії та Стародавньому Єгипті; виникнення алфавітів; складові писемності на основі брахмі; китайське письмо та споріднені системи; адаптація систем письма до інших мов; розвиток кирилиці та української абетки; сучасні писемності: Азія, Америка та Африка.
Мета та цілі дисципліни	Мета і завдання навчальної дисципліни «Світова писемна традиція: становлення, розвиток і сьогодення» — надати знання про розвиток і функціонування писемності як унікального соціокультурного феномену в історії людства. Передбачено розгляд сучасної типологічної класифікації систем письма та аналіз внутрішньої структури деяких найпоширеніших. Особливу увагу буде приділено новим писемностям, що з'явилися протягом XIX–XXI століть.
Література для вивчення дисципліни	Базова: 1. А. Ровенчак, Дж. М. Глейві, <i>Африканські системи письма нового часу: Регіон Суб-Сахари</i> , Нью Гейвен–Львів–Абіджан, 2009. 2. S. Chrisomalis. <i>Numerical Notation: A Comparative History</i> . Cambridge University Press, 2010. 3. F. Coulmas, <i>The Blackwell Encyclopedia of Writing Systems</i> , 2004. 4. P. T. Daniels & W. Bright (eds.), <i>The World's Writing Systems</i> , Oxford, 1996.

	<p>Допоміжна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Р. Гаджієв. <i>Лінгвістика на карті світу</i>. Київ: Віхола, 2022. 2. А. Ровенчак. Кількісний аналіз систем письма: алфавіт нко. <i>Україна модерна</i> 27: 139–152 (2019). 3. Р. Т. Daniels. Fundamentals of grammatology. <i>Journal of the American Oriental Society</i> 110(4): 727–731 (1990). <p>Додаткові матеріали також буде запропоновано для кожної теми окремо.</p> <p>Інформаційні ресурси:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Omniglot - the encyclopedia of writing systems and languages. https://omniglot.com 2. Alfabetos de ayer y de hoy. http://proel.org/index.php?pagina=alfabetos 3. Unicode – The World Standard for Text and Emoji. https://home.unicode.org 4. List of writing systems - Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_writing_systems
Тривалість курсу	один семестр
Обсяг курсу	90 годин, з яких 32 годин аудиторних занять, з них 16 годин лекцій, 16 годин семінарів, та 58 годин самостійної роботи. Тижневе навантаження складає 2 години аудиторних занять та 3,6 години самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	Після вивчення курсу студенти будуть знати походження основних систем письма та їх поточний статус, розпізнавати писемності та ідентифікувати відповідні мови, на певному базовому рівні оволодіють однією чи декількома системами письма за межами латинської та кириличної графіки й навіть зможуть записати цими знаками своє (або чиесь) ім'я.
Ключові слова	Писемність, алфавіт, силабарій (складове письмо), ієрогліфічне письмо, ідеографія.
Формат курсу	Очний
	проведення лекцій, семінарів і консультації для кращого розуміння тем
Теми	Тема 1. Вступ. Становлення засобів візуальної комунікації. Типологія систем письма. Тема 2. Писемність у Межиріччі й Давньому Єгипті. Зародження алфавітів. Тема 3. Силабарії та абугіди. Складові писемності на основі брахмі. Тема 4. Китайське письмо та споріднені системи. Тема 5. Грецький алфавіт. Латинський алфавіт. Адаптація писемностей до інших мов. Тема 6. Розвиток кирилиці. Становлення української писемності. Тема 7. Писемності нового часу: Азія, Америка, Африка. Тема 8. Позначення для чисел. Історія розділових знаків.
Підсумковий контроль, форма	Поточний контроль: усне та письмове опитування, тести, оцінка доповідей на семінарах. Підсумковий контроль: залік у IV семестрі. Форма: Письмово-усний.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують знань із таких дисциплін: історія, географія, українська та іноземна мови (на рівні випускника середньої школи).

Навчальні методи та техніки, які буде використано під час викладання курсу	Презентація, лекції, дискусія, підготовка доповідей, тестування. Передбачено ілюстрування лекційного матеріалу схемами та рисунками, а також використання інтерактивних інструментів (вікторин).
Необхідне обладнання	персональний комп'ютер, загальнонавчальні комп'ютерні програми й операційні системи, проєктор
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • робота на семінарах під час семестру: 20% сумарної оцінки; максимальна кількість балів — 20; • поточне та підсумкове тестування (по 20 балів): 40% сумарної оцінки; максимальна кількість балів — 40; • розширена доповідь за тематикою курсу: 40% сумарної оцінки; максимальна кількість балів — 40; <p>Підсумкова максимальна кількість балів — 100.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (тестування протягом семестру).</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і лабораторні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Усю література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надано викладачами виключно в освітніх цілях без права її передавання третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на семінарах та поточному тестуванні. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних із навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Теми семінарів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вступ. Становлення засобів візуальної комунікації. Типологія систем письма. 2. Писемність у Межиріччі й Давньому Єгипті. Зародження алфавітів. 3. Силабарії та абугіди. Складові писемності на основі брахмі.

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Китайське письмо та споріднені системи. 5. Грецький алфавіт. Латинський алфавіт. Адаптація писемностей до інших мов. 6. Розвиток кирилиці. Становлення української писемності. 7. Писемності нового часу: Азія, Америка, Африка. 8. Позначення для чисел. Історія розділових знаків.
Теми для самостійної роботи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дописемні засоби візуальної комунікації. Идеографія. Типологія систем письма. 2. Клинопис. Єгипетські ієрогліфи. Зародження алфавіту. Писемності Мезоамерики. 3. Складові системи письма. Японські складові азбуки. Ефіопське письмо. Писемності Індії та Індокитаю. 4. Китайська писемність. Історія виникнення. Основні принципи. Споріднені писемності. 5. Грецький та латинський алфавіти. Алфавіти Малої Азії та Кавказу. 6. Кирилиця та глаголиця. Українська писемність. 7. Нові системи письма Азії, Америки й Африки у ХІХ–ХХІ ст. 8. Поза літерами і словами: цифри, розділові знаки, емоджі...
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Таблиця 1

Схема курсу «Світова писемна традиція: становлення, розвиток і сьогодення»

Тижні	Тема занять (перелік питань)	Форма діяльності та обсяг годин	Термін виконання
1–2	1. Вступ. Становлення засобів візуальної комунікації. Типологія систем письма.	Лекції — 2 год, семінари — 2 год, самостійна робота — 7 год	2 тижні
3–4	2. Писемність у Межиріччі й Давньому Єгипті. Зародження алфавітів.	Лекції — 2 год, лабораторні — 2 год, самостійна робота — 7 год	2 тижні
5–6	3. Силабарії та абугіди. Складові писемності на основі брахмі.	Лекції — 2 год, семінари — 2 год, самостійна робота — 8 год	2 тижні
7–8	4. Китайське письмо та споріднені системи.	Лекції — 2 год, семінари — 2 год, самостійна робота — 7 год	2 тижні
9–10	5. Грецький алфавіт. Латинський алфавіт. Адаптація писемностей до інших мов.	Лекції — 2 год, семінари — 2 год, самостійна робота — 8 год	2 тижні
11–12	6. Розвиток кирилиці. Становлення української писемності.	Лекції — 2 год, семінари — 2 год, самостійна робота — 7 год	2 тижні
13–14	7. Писемності нового часу: Азія, Америка, Африка.	Лекції — 2 год, семінари — 2 год, самостійна робота — 8 год	2 тижні
15–16	8. Позначення для чисел. Історія розділових знаків.	Лекції — 2 год, семінари — 2 год, самостійна робота — 6 год	2 тижні